

'ASENITA 'A 'AHI 'A E FAKAFOFONGA FALE ALEA KI: **NUKUHETULU**

1	'Aho:	28 'o Sanuali 2026
2	Feitu'u:	Holo Siasi Uesiliana Tau'atāina 'o Tonga.
3	Taimi:	8:00PM
4	Lotu Kamata:	Faifekau Siasi Uesiliana ' Tau'atāina 'o Tonga.
5	Lea Talitali	Fakafofonga mei he Kolo: 'Alisi Ongo
6	Līpooti 'a e Fakafofonga mo e ngaahi Fanongonongo:	Fakafofonga FaleAlea TT8: Hon. Viliami Sisifa
7	Lipooti 'a e 'Ofisakolo mo e ngaahi Fanongonongo:	'Ofisakolo: Manase Longokava
8	Me'a makehe 'oku tokanga ki ai ha taha:	Kāinga Nukuhetulu
9	Fakamālō:	Pule Fakavahe Le'ole'ole: 'Otuhouma Nepote
10	Lotu tuku:	Faifekau Siasi Uesiliana Tau'atāina 'o Tonga

MINITI 'A' AHI 'A E FAKAFOFONGA FALE ALEA KI NUKUHETULU

'AHO: 28 'o Sanuali 2026

FEITU'U: Holo Siasi Uesiliana Tau'atāina 'o Tonga

TAIMI: 8.00pm

1. Lotu Kamata: Faifekau Siasi Uesiliana Tau'atāina 'o Tonga.

2. Lea Talitali: 'Alisi Ongo.

- Tapu mo e 'Afio 'a e 'Otua Mafimafi 'i hotau lotolotonga, Tapu mo e Kelekele 'o e Lotu'. Tapu ki a Kātoa he lotu mo ha'a Matāpule. Tapu ki he 'Eiki Minisitā ka ko hotau Fakafofonga Fale-Alea. Tapu ki he kau Takilotu 'oku tau kaungā kau 'i he efiafi' ni. Tapu mo e Pule Fakavahe le'ole'o' pea pehē ki he kau 'Ofisakolo 'oku tuku honau mo'ua ka nau me'a mai ke tau kau fakataha he efiafi' ni. Fakatapu atu kihe Kāinga 'o Matafahi', Toka e 'amanaki 'i he tau fiefia 'oku malu pē hala fononga ki he ta'u ko 'eni.
- Ko e efiafi' ni, ko e palani 'a e tangata ka koe fokotu'utu'upē 'eni 'a e 'Otua'. Tau fakamālō ai 'i ho'o afetaulalo 'Eiki Minisitā ka ke me'a mai ki homau kolo' ni. Talamonū atu ki he langa ngāue kuo hili atu ki ho uma'. Neongo e tokosi 'i e kolo' ni ka koho'o kakai pē 'eni, 'oku mau tali angi atu pē. 'Ofa lahi atu mei he kAinga 'o Matafahi' pea pehē ki he 'Ofisakolo'. Talamonu atu ki he ta'u ngāue ko 'eni 'oku tau teu atu ki ai.

3. Lea Fakafe'iloaki mo e Līpooti 'a e 'Eiki Minisitā: Hon. Viliami Sisifa

- Tapu mo e 'afio 'o e 'Otua mafimafi 'i hotau lotolotonga. Tapu ki he kelekele 'o e Kalauni', Tapu mo Tupoumālōhi mo Hou'eiki, Tapu Fatongia Loto Tonga mo Ha'a matapule. Tapu ki he kau taki lotu hono kotoa pē 'oku tau kaungā kau he fakataha'anga 'o e efiafi' ni. Tapu mo e Pule Fakavahe le'ole'o; 'Otuhouma Nepote ka ko e 'Ofisakolo 'o Veitongo' pea pehē ki he toenga 'o e kau 'Ofisakolo 'o Tongatapu 8, Tangata'i fonua mo e Fefine'i fonua 'o e kolo ko Nukuhetulu.
- Ku ou tuku ha Fakafeta'i lahi ki he 'Otua Mafimafi', 'i he 'ene tuku mai ke tau ikuna 'a e ngāue mahu'inga 'a e Fonua kuo lava, 'a e fili hotau kau Fakafofonga ki he Fale Alea 'o Tonga. Pea kuo ne foaki ai keu ikuna 'a e Fakafofonga Falealea ki he Vāhenga Fili 'o Tongatapu 8 ki he 2025-2029. Pea 'oku ou fakamālō lahi atu kiate kimoutolu kainga Nukuhetulu.
- 'Oku ou tukupā, teu fai 'osi kia Velenga 'ae fatongia' ni, ke 'oua na'a siva ho'omou 'amanaki', pē 'e tuenoa ho'o falalā. Teu hoko pē ko ho'omou sevāniti faifatongia 'i he tokoni mai 'a e 'Eiki. Fakatauange te tau ma'u ha fa'ahita'u ngāue faka Falealea fiefia mo fonu 'i he monū'ia.
- Fakamālō atu he fua hotau ngaahi ngafa fatongia he tapa hono kotoa pē, ngaahi tokoni ki he Pule'anga' ka e 'uma'a ho'omou 'Ofisakolo'.

LĪPOOTI MOE FANONGONONGO.

- Na'e malava 'a hono tapuaki 'i mo fakaava 'a e 'Ōfisi fo'ou' 'i he uike kuo'osi' 'aho 16 'o Sanuali 2026. 'Oku tu'u ve'e hala pē 'a e fale' ni 'i he hala Taufā'ahau Road. Pea ko e 'Ofisi' ni, 'oku 'atā ia ki ho'omou ngaahi fiema'u' 'o fakatatau pē ki he taimi ngāue 'a e Pule'anga' 'a ia ko e taimi ngāue ko e 8.30am ki he 4.30pm 'i he 'aho Mōnite ki he Falaite. 'Oku o u fiefia ke fakafe'iloaki atu 'a e kau ngāue te nau tokoni atu kiate kimoutolu mo ho'omou ngaahi fiema'u:

- Simaima Hoeft – Sekelitali & Viliami Muna – IT Officer/Tafa'aki ki tu'a

➤ **Fakamatala fekau'aki mo e Pa'anga Tokoni mei Fale-Alea;**

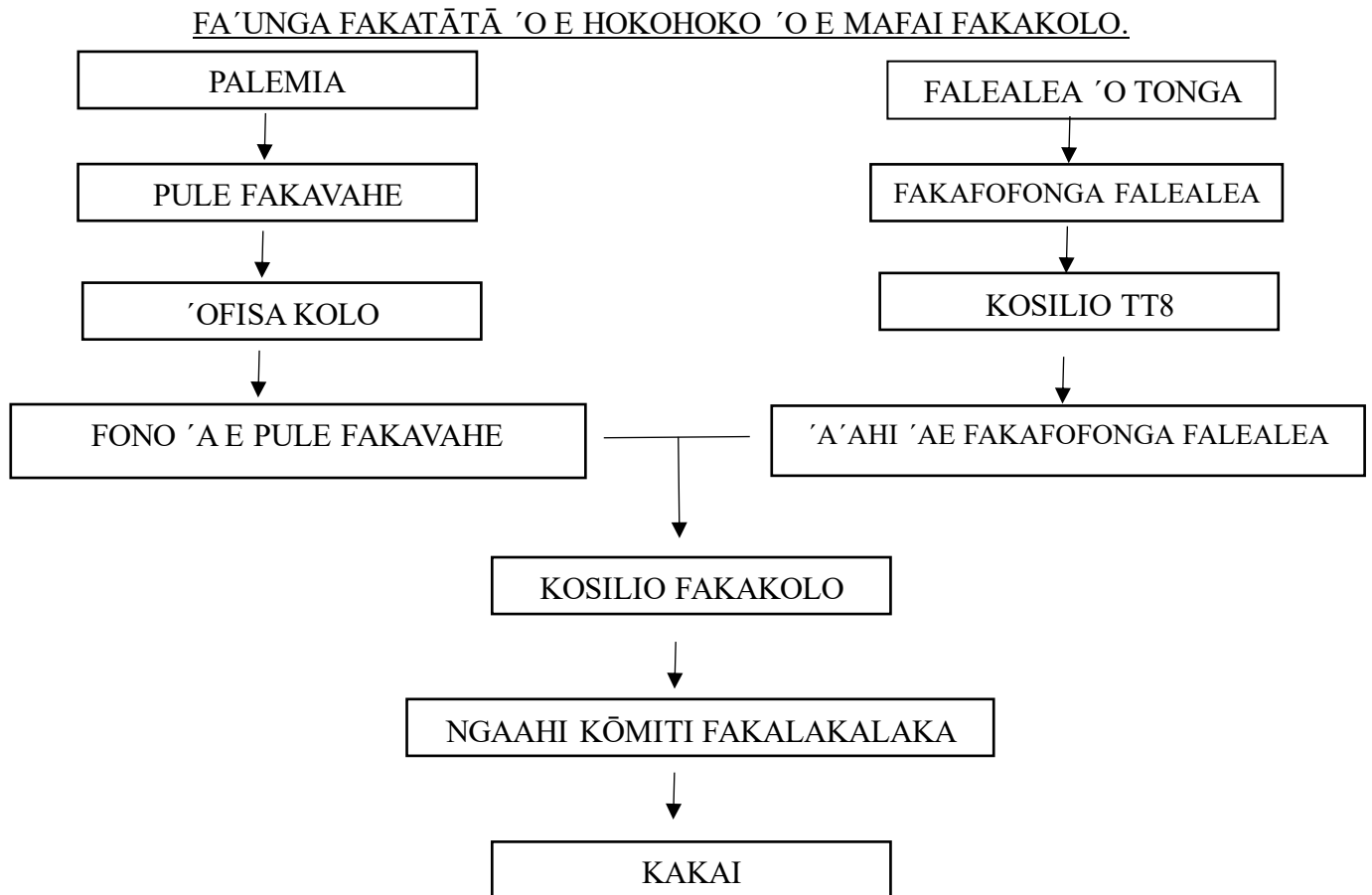
- Toenga Pa'anga Fakavāhenga Fakalukufua kihe Tongatapu 8: \$150,000.00
- Toenga Pa'anga Fakavāhenga kihe Polisi Fakakolo / 6: \$25,000.00
- 'Inasi 'a Nukuhetulu mei he Pa'anga Fakavāhenga Fakalukufua: \$6,496.66
- 'Inasi 'a Nukuhetulu mei he Pa'anga Polisi Fakakolo: \$4,166.67
- Fakakātoa 'a e 'Inasi 'a Nukuhetulu: **\$10,663.33**

Kuo 'osi fakapapau' i mai 'oku te'eki ke ngāue'aki 'a e Pa'anga 'e \$100,000 ki he ta'u fakapa'anga mei Siulai 2025 – Sune 2026, ko e taumu'a 'a e pa'anga ko 'eni' ki hono fakalelei' i e ngaahi hala 'oku fiema'u vivili 'e he kakai 'o e fonua' ki ai. Ko ia 'e fai leva e sio ki ai mo e kau 'Ofisakolo' he ko e pa'anga ko 'eni' 'oku fiema'u ia ke ngāue'aki kimu'a pea 'osi e ta'u fakapa'anga ko 'eni'.

- MIA – \$20,000 ko e fakaivia e Kōmiti Sipoti.

➤ ***Fa'unga Fakatātā 'o e hokohoko 'o e mafai fakakolo.***

- 'Oku fie fakahoko atu heni 'a e fa'unga 'o e mafai fakakolo' ki he ngaahi tokoni mei he Pule'anga'. 'Oku ou loto ai ke tau fakamo'ui mai 'a e ngaahi Kosilio fo'ou fakakolo'. Fakapapau' i ai ho nau kau mēmipa mo e konisitūtone takitaha ke maau.

- 'Oku fai 'a e tokanga ki he ngaahi Kōmiti Iiki 'o e kolo' 'o hangē ko ha ngaahi kōmiti ako, sipoti, kulupu 'ae kau fefine etc kenau hoko koha falala'anga ki he 'ata ki tu'a. 'Okapau 'oku nau lēsisita, 'e fai leva 'a e falala ki he 'enau ngaahi fokotu'utu'u ngāue' moe palani' pea 'e faingofua leva ai 'a hono fakaivia fakapa'anga mei ha ngaahi tokoni mei he 'Ofisakolo', Pule Fakavahe', Fakafofonga' pea pehē ki he Pule'anga'.
- Ko e taha 'a e tokanga ki he ngaahi Kosilio fakakolo' ke tau fetokoni'aki ai mo e kau ngāue 'o e 'Ofisi' ki hono tauhi 'a e ngaahi tali totongi kotoapē 'a 'etau ngāue'. Ko 'ene maau 'a e ngaahi me'a ko ia', 'oku falala mai leva 'a e Pule'anga' ki a kitautolu pea te tau hoko ai koha fa'ifa'itaki'anga lelei ki he ngaahi Vāhenga'.
- 'Oku 'i ai 'a e faka'amu mei he 'Eiki Palemia' ke fakalahi 'a e ngaahi tokoni fakapa'anga ko ia 'oku tufa ma'ae ngaahi Vāhenga', kā 'e tipeni ia mei he maau mo hono fai totonu 'a e ngaahi ngāue 'oku hanganaki atu ki ai'.
- Kapau 'oku 'i ai ha ngaahi fiema'u fakavavevave ke mou kātaki 'o fakahoko mai 'a e ngāue ko ia 'i he vave taha' 'i loto 'i he māhina 'e tolu ka hoko mai', he 'oku fiema'u ia ke fakahoko 'etau

līpooti/fakamā'opo'opo ngāue' mo e fakamatala pa'anga teuteu ki he ta'u faka-pa'anga hoko' 'a ia 'oku kamata 'i Siulai 2026 ki Sune 2027.

- 'E kamata e ngāue 'a e 'Ofisi Tongatapu 8 ki hano fa'u ha website 'a e Vāhenga' ke tau fe'ilongaki ai mo hotau kakai. Ko e faka'amu' ke 'i loto aipē 'a e ngaahi ongoongo fakamuimui taha mei he Pule'anga' pea mo e ngaahi ongoongo mei hotau 'Ofisi' 'o fekaunga'aki mo ha ngaahi tokoni te tau faingamālie ki ai.
- Ko 'eku faingamālie 'oku ma'u 'o hoko ai ko e 'Eiki Minisitā ki he Potungāue Ngoue, Me'atokoni mo e Vao'akau pea mo e Potungāue ki he Toutai', 'oku tau fakafeta'i mo fakamālō ai. Ko e lahitaha (majority) 'o 'etau falala' mo e ma'u'anga mo'ui', 'oku ma'u ia mei he ongo Potungāue 'e 2 ko 'eni'. Ko ia 'oku ou faka'amu' ke maau 'a 'etau ngaahi Kōmiti ngāue kihe'etau ngaahi ngāue 'oku hanga mai' pea ke tau hoko ai ko ha pailate lelei ki he ngaahi Vāhenga fili kehe'. Fiema'u;
 - i. Fokotu'u fanga ki'i Kōmiti
 - ii. Fa'u Palani mo ha Patiseti
 - iii. Lēsisita
 - iv. Tohi Pangikē ke malu
 - v. Malava leva ke tokoni mai 'a e Pule'anga' ki ha ngaahi polōseki 'oku tau palani ki ai.
- 'Oku 'i ai leva 'a e tokanga lahi atu ki he kakai e fonua', 'a e mahu'inga 'o e lēsisita fili'. Teke 'a ho'omou fānau ta'u 21 ki 'olunga' ke nau lēsisita, he ko e ngaahi tokoni mei he Pule'anga' 'oku 'omai ia 'o fakatatau ki he tokolahi 'o e lēsisita fili'.

4. Līpooti mo e Ongongo 'a e 'Ofisakolo.

- Fakamālō kihe 'Eiki Minisitā hono 'omai 'a e ongoongo fakafiefia ko 'eni kihe kolo' ni mo hono ngaahi monū'ia' pea ne faka'atā aipē ki he kāinga' ki ha ngaahi me'a makehe 'oku nau tokanga ki ai.

5. Ngaahi fehu'i pe me'a makehe 'oku tokanga ki ai ha taha.

Mēmipa 'o e Kolo: Hufanga pē 'i he tala fakatapu kakato ki mu'a. Pōpoaki Talamonū atu pē mo e poupou kihe ngaahi fatongia lahi kuo hilifaki atu kiho uma. Kae 'atā mo 'oku ke fai atu e kole ko'eni 'i he faingamālie 'oku tuku mai kia kimautilu ko e kakai 'o e Kolo' i ho'o Vāhenga fili'.

- 1) 'Oku ou poupou atu ki hono to e fakamo'ui mai ko ia 'a e ngaahi Kosilio fakakolo' he ko kinautilu 'oku nau a'usia tonu 'a e ngaahi palopalema mo e fiema'u vivili 'o e kolo'.
- 2) Ko e kole ha faingamālie ke toe fai ha tokoni ki hono fakalelei 'i e ngaahi hala mutumutu he kolo' ni, he 'oku lahi 'a e ngaahi hala ia kuo 'osi a'u mai 'a e tahi ia ki ai, 'auhia 'a e ngaahi kekekele' pea uesia ai 'emau ngoue' kā ko' emau ma'u'anga mo'ui' ia. Pe koe hā nai ha solova'anga 'o e palopalema ko'eni' ke fai mu'a ha sio ki ai.
- 3) Ke fakakau atu e ngaahi ngoue matala 'i 'akau' mo e ngoue fakanatula' ki he faka'ali'ali ngoue' (show). Pea showcase ai 'a hono lelei, ngaahi 'akau tu'uloa, pea 'akau ku fakatupu mo'ui lelei ai kihe nofo 'a e Sosaieti.

Tali 'ehe 'Eiki Minisitā: Hangē ko ia na'aku fakamatala ki ai fekau'aki mo e ngaahi pa'anga tokoni mei Falealea', 'oku 'osi 'i ai pē 'a e sēniti ke tokoni kihe fiema'u vivili ko ia ki hono fakalelei 'i 'a e ngaahi hala'. Ko ia 'oku fai ki ai 'emau ngāue ke fakapapau 'i e Kosilio Fakakolo', pea fai ai e kole 'i he fa'unga ngāue (structure) ko ia na'e 'osi fakahoko atu' pea 'e toki fakahoko leva 'a e ngāue' 'e he 'Ofisakolo'. Ko e faka'ali'ali ngoue' 'oku ngalingali he 'ikai malava ke fakahoko he ta'u' ni. 'I ai pē ngaahi 'uhinga kehekehe pea 'oku kau ai e teuteu atu ko ia 'a e fonua' ki he ta'u 200 'a e Senituli 'o e Lotu'. Ka toe 'i ai ha mahino mai pe ha liliu 'e fakafou mai 'a e ngaahi fakamatala ko ia' 'i ho'o mou 'Ofisakolo'.

Mēmipa 'o e kolo: Hūfanga atu 'i he tala fakatapu kakato kimu'a. Kae 'atā mo 'oku ke fai atu 'a e ki'i kole ko'eni. Ko e kole 'eni ia ki he Ministā 'ihe tafa'aki 'o e Ngoue', pē 'e angafēfē ha to e fai ha fakatangi ki ha palau mo ha ngaahi me'a ngāue ke tokonia ai kimautilu ko'eni ma'u'anga mo'ui mei he ngoue', pea mo ha vaka ki he tafa'aki ko ia e toutai'.

Tali 'ehe 'Eiki Ministā: Fiema'u ke fa'u ho'omou Kosilio ki he fiema'u ko'eni' 'aki ha teuteu' i ha ki'i Palani mo ha Patiseti mei he Kōmiti Ngoue' mo e Toutai' pea tau ngāue'aki e founa kole ko ia na'a ku 'osi lau ki ai 'aneni'. Ko 'eku taumu'a' ke fai faka'anga taha e ngaahi kole ko 'eni' koe'uhi ka e malava ai ke tau 'inasi fakataha ha monū'ia ka 'oku 'ikai ko 'etau Vāhenga pē.

Poupou mei he Mēmipa 'o e Kolo: Poupou atu 'Eiki Minisitā kihe fokotu'utu'u ngāue 'oku ke fakahoko mai he pooni'. Lava ho'oto'utu'uni', toe 'eni kimautolu ke mau fakahoko ho mau fatongia'. Fiema'u ke fakalelei'i e ngaahi Kōmiti Fakalakalaka', Kosilio 'o e Kolo'. 'Oku fiema'u ia ke tau ngāue faitotonu ka tau hoko koha pailate lelei 'o hangē ko ia 'oku ke faka'amu ki ai, pea malava 'o fakahoko lelei 'a e ngaahi kole mo e fiema'u mei Fale-Alea' pea kou tui he 'ikai faingata'a ha to e fakatangi atu.

Poupou mei he 'Ofisakolo: Talu e fakahoko mai 'oku ke ma'u e fatongia ko e Fakafofonga, 'oku mau fiefia lahi ai. Manatu'i pē ko e ngaahi fakatangi 'oku fai atu', ko e mātu'aki tangi pē ia mei homau mafu'. 'I ai e tokangaekina atu koe, 'a ho'o vā mo kimautolu ko e kakai, ka kiho'o ma'u e lakanga 'e 2 ko e Minisitā, 'oku 'i ai e fiefia mo e poupou lahi kihe'etau vā ngāue'. 'Oku ou fiefia lahi ko ho'o fa'unga (structure) ngāue'o ku fakahoko mai ke mau tulituli atu ki ai. Ko e founa 'oku faitotonu, lelei 'ene 'ata ki tu'a pea ke tau lotu ai ki he teu fua fatongia he ta'u ko 'eni.

6. Lea Fakamālō – Pule Fakavahe Le'ole'o

- Fakatapu ki he 'Otua mafimafi'. Fakatapu atu ki a Matafahi mo Hou'eiki. Tapu ki he 'Eiki Minisitā Hon. Viliami Sisifa. Tapu atu kihe Tauhi lotu, pea mo e tangata'i fonua hono kotoa pē 'oku tau kau fakataha 'i he efiafi ko 'eni. Fakafaingamālie ai 'a e feitu'u'ni ka koe kelekele 'o e Lotu' ke fai ai 'etau ngaahi talatalanoa ko e sio pē ki hotau ki'i fonua'. 'Ofa ke tau ma'u ha ta'u ngāue fiefia, ngāue faitotonu, pea ke tau 'a'alo pē mo e 'Eiki'. 'Ofa ke ne fakanonga ho tau ngaahi loto' mo e 'amanaki lelei ki ha kaha'u ho tau ngaahi kolo' 'oku fonu monū'ia. Fakamālō atu 'i hono talitali lelei ki mautolu kāinga 'o Matafahi.

7. Lotu Tuku – Faifekau Siasi Uesiliana Tau'atāina 'o Tonga.